

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA
ANKARA

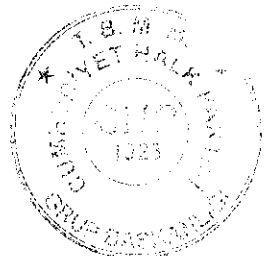
5237 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile 5726 sayılı Tanık Koruma Kanununun bazı maddelerinde değişiklik yapılmasına ilişkin kanun teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereği saygıyla arz olunur. 15.05.2012

Ömer Süha ALDAN (1)
Muğla Milletvekili

Ercan CENGİZ
İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI				
Tali Komisyon				
Esas Komisyon	Adalet			
Tarih:	31.05.2012		E. No: 21636	
Yan.Üzm.	Bşk.Yrd.	Başkan	Gn.Sek.Yrd.	Gn.Sek.
TBMM BAŞKANI				

5271 SAYILI CEZA MUHALEMESİ KANUNU İLE 5726 SAYILI TANIK KORUMA KANUNUNUN BAZI MADDELERİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ

MADDE 1 – Tanık koruma tedbirleri başlıklı 5726 sayılı Tanık Koruma Kanununun 5. maddesinin 1. fıkrasının (a) ve (b) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Tanık koruma tedbirleri

MADDE 5- (1) Bu Kanun kapsamında bulunanlar hakkında uygulanabilecek tanık koruma tedbirleri şunlardır:

- a) Soruşturma aşamasında kimlik ve adres bilgilerinin kayda alınarak gizli tutulması ve kendisine yapılacak tebligatlara ilişkin ayrı bir adres tespit edilmesi.
- b) Duruşmada hazır bulunma hakkına sahip bulunanlar da olduğu halde ve gerçek kimliğiyle gizli oturumda dinlenmesi.

MADDE 2 – Haklarında koruma tedbiri kararı alınan tanıkların dinlenmelerinde uygulanacak usuller başlıklı 5726 sayılı Tanık Koruma Kanununun 9. maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Haklarında koruma tedbiri kararı alınan tanıkların dinlenmelerinde uygulanacak usuller

MADDE 9- (1) Bu Kanun hükümlerine göre, haklarında tedbir kararı alınan tanıkların duruşmada dinlenmesi sırasında, fiziksel saldırı ve göz temasından etkilenmemesi için gereken önlemler alınır.

(2) Tanık duruşma beklerken taraflarla aynı ortamda tutulamaz.

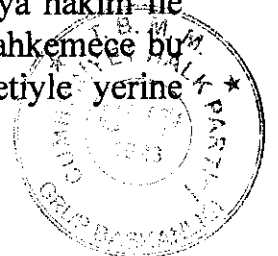
(3) Gizli tanığın kovuşturma aşamasında dinlenememesi halinde, soruşturma aşamasındaki ifadesi hükme esas teşkil etmez.

(4) Haklarında tedbir kararı alınan tanıkların, keşifte dinlenmeleri sırasında da bu madde hükümleri uygulanır.

MADDE 3 - Koruma kararının alınmasında Cumhuriyet başsavcılıkları ile mahkemelerce uygulanacak usuller başlıklı 5726 sayılı Tanık Koruma Kanununun 10. maddesinin 2. fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

MADDE 10- (1) Bu Kanun hükümlerine göre kararlar, gizlilik esaslarına uygun olarak verilir.

(2) Soruşturma aşamasında tedbir kararının kapsam ve niteliğine göre, tanığın beyanı farklı bir isim altında tutanağa kaydedilir ve sonraki soruşturma işlemlerinin bu isimle yürütülmesi sağlanır. Tutanak, ilgili Cumhuriyet savcısı veya hâkim ile görevli zabıt kâtibince imzalanır. Cumhuriyet başsavcılığınca veya mahkemeye bu Kanunda belirtilen kararlar, ayrı bir karar numarası verilmek suretiyle yerine

getirilir. Tanığın gerçek kimlik ve adres bilgileri ile koruma kararı ayrı bir kartonda muhafaza edilir.

MADDE 4 – 5726 sayılı Tanık Koruma Kanununa Geçici Madde 1’den sonra gelmek üzere aşağıdaki Geçici Madde 2 eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2- (1) Bu kanunun değişen hükümleri, devam eden kovuşturmalar açısından da uygulanır.

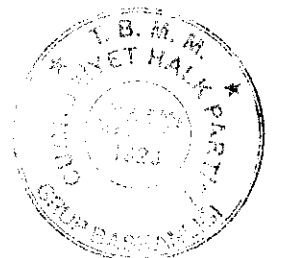
MADDE 5 – 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 58. maddesinin 3. fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 6 – 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 100. maddesinin 4. fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

MADDE 100 – (4) Sadece adli para cezası gerektiren veya hapis cezasının üst sınırı bir yıldan fazla olmayan suçlarda veya hakkındaki tek kanıt koruma altına alınan tanığın beyanına dayalı olan şüpheli ve sanığın işlediği iddia olunan suçlarda tutuklama kararı verilemez.

MADDE 7 - Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 8 – Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

GENEL GEREKÇE

Uyuşmazlığın taraflarından olmayan, fakat uyuşmazlık konusu maddi olayla ilgili, duyu organlarından en az biri aracılığıyla bilgi edindiği varsayılan üçüncü kişiye tanık denmektedir. Keza tanıklık, kamu hukukundan kaynaklanan toplumsal ve kamusal bir görevdir.

Tanığın yetkili makam huzurunda bilgisine başvurulurken, açıklamalarının değerlendirilebilmesi için kim olduğunun bilinmesi de kural olarak bir zorunluluktur. Kaldı ki, tanığın kim olduğuna ilişkin soruların bir amacı da ne denli güvenilir olduğunu saptamaya yöneliktir.

Yine duruşmanın gerçekleştirilmesi sırasında sözlülük, yüze karşılık ve doğrudan doğruyalık ilkelerine uyulması gerekmektedir. Keza bu ilkelere aykırı halleri, Anayasamızın 36. maddesinde teminat altına alınan savunma hakkı ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6. maddesinde yer alan adil yargılama hakkının ihlali olarak nitelemek mümkündür.

Nitekim çağdaş ve insan haklarına saygılı ceza yargılamasının ana ilkesi, iddianın ortaya koyduğu tüm kanıtların, savunma tarafınca eksiksiz ve bütün unsurlarıyla tartışılıp, çürütülmesini sağlayabilmektir. Bu da silahların eşitliği prensibini beraberinde getirmektedir.

Bu açıdan gizli tanıklık müessesesi, silahların eşitliği prensibine istisna getiren bir düzenlemedir. Gizli tanıklık müessesesi uzun süreli hapis cezasını gerektiren örgütlü suçların soruşturma ve kovuşturulması sırasında suçların cezasız kalmaması düşüncesinden kaynaklansa da, adil yargılama hakkını ihlal eden unsurlar da taşımamalıdır.

Dolayısıyla gizli tanığın uğraması muhtemel tehlikeler nedeniyle korunması gereken yaşam hakkı ile ceza tehdidi altındaki tanığın savunma hakkı arasında bir denge gözetilmeli ve buna göre adil bir düzenleme yapılmalıdır.

Gizli tanıklık 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 58. maddesinin 3. fıkrasıyla hukuk sistemimize dahil edilmiş ve 27.12.2007 tarihinde kabul edilen 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu ile de özel bir düzenleme yapılmıştır.

Tanık Koruma Kanununun yürürlüğe girdiği 2008 yılından bu yana tanık korumaya ilişkin çok sayıda uygulama gerçekleştirilmiştir. Bu uygulamalar sırasında ortaya çıkan bulgular yasa ile ilgili endişeleri ortaya koyacak cinstendir. Özellikle kamuoyunun gündeminde olan bazı örgütlü suçlara ilişkin olarak şüpheli veya sanıklar aleyhine anlatımda bulunan tanıkların, yalan tanıklık yaptıkları yönünde yaygın kanı ve veriler ortaya çıkmıştır.

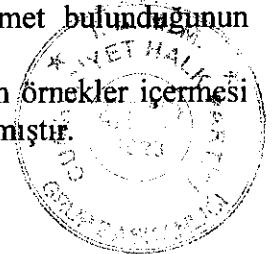
Öte yandan gizli tanığın kimliğinin hiçbir şekilde bilinmemesi, gerçek kimliği üzerinde varsayımlara yol açmış ve bu da gizli tanık olmayan kişiler ile yakınlarının can güvenliğini olumsuz etkileyebilecek boyutlara ulaşmıştır.

Dikkate değer bir olgu da çoğu gizli tanığın gerçek kimliğinin ifadelerinin kamuoyuna yansımalarından sonra sanıklarca bilinmiş olmasıdır. Bu durum da tanığın gerçek kimliğinin hiçbir biçimde bilinmemesini amaçlayan yasanın ruhuyla çelişki arz etmektedir.

Ayrıca kimi ifade alımlarında gizli tanığın gerçek adını ortaya koyacak biçimde "Osmanım" şeklinde başlayan soru sormaların gizliliği ortadan kaldırması ve yasaya açıkça aykırı biçimde aynı davada sanık olarak yargılanan birinin gizli tanık olarak ifadesine başvurulduğunun ortaya çıkması, mevcut düzenlemenin kötüye kullanılabilir yanlarının bulunduğunu ortaya koymuştur.

Bir tipik örnek de Erzincan C. Başsavcısı aleyhine ifade veren gizli tanığın C. Savcısı olduğu ve kendisi hakkında işlem yapan başsavcıyla aralarında husumet bulunduğunun anlaşılmasıdır.

Vaki uygulamalar, adil yargılama ilkesini ciddi biçimde zedeleyen örnekler içermesi nedeniyle, gizli tanık terörü kavramının bolca kullanılması sonucunu yaratmıştır.

Tüm bu nedenlerle 2008 yılından bu yana ortaya çıkan bulgular, 5726 ve 5271 sayılı Yasaların bazı maddelerinde değişiklik yapılmasını gerektirmektedir.

Bu kanun teklifiyle, soruşturma aşamasında tanığın kimliği gizli tutulmakla birlikte, kovuşturma aşamasında tanığın gerçek kimliğiyle duruşmada hazır bulundurulması, tarafların huzurunda ifadesinin saptanması ve korunmasını gerektiren bir hal durumunda tanık koruma programına alınması amaçlanmaktadır. Keza tanığın ifadesinin gizli oturumda alınması yoluyla fiziksel görünümü çok sayıda kişinin görmemesi sağlanmak istenmiştir. Ayrıca teklifle, duruşmaya getirilmesi ve dinlenmesi sırasında dış etkilere korunmasına yönelik önlemler de getirilmektedir.

Böylelikle tanık gerçek kimliğiyle ifade verdiğinden silahların eşitliği ilkesi yerine getirilecek, tanığın güvenilirliği konusunda kaygılar ortadan kalkacak ve duruşma bitiminden itibaren tanık, yasada belirtilen şekilde gereken korumaya kavuşacaktır.

Öte yandan 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun yürürlüğe girdiği 01 Haziran 2005 yılından bu yana tutuklama kararlarında maddi gerçekliğe, delillerin kuvvetli oluşuna bakılmadan ve somut gerekçelere dayanmadan tutuklamaya karar verildiği veya tutukluluğun devamına ilişkin kararlarda da aynı anlayışın sürdüğü görülmektedir. Bu tür kararlara dayanak gerekçelerden biri de, salt gizli tanık anlatımlarına dayalı olanlardır. Dolayısıyla haksız ve uzun tutukluluğun önüne geçmek açısından gizli tanık anlatımının tek başına tutuklama nedeni olmaması düşüncesinden hareketle keyfi karar vermenin önüne geçilmek istenmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1 – Madde ile 5726 sayılı Tanık Koruma Kanununun 5. maddesinin 1. fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde değişiklik yapılması amaçlanmaktadır. Buna göre, soruşturma aşamasında tanığın gerçek kimlik ve adresi gizli tutulurken, kovuşturma aşamasında duruşmada hazır bulunma hakkına sahip bulunanların bulunduğu ortamda ve gerçek kimliğiyle ifadesi alınacaktır. Ancak bu ifade alımı sırasında oturum gizli olarak yapılacaktır. Böylelikle savunma hakkı adil yargılamaya olanak verecek biçimde gerçekleşirken, tanığı duruşmada hazır bulunma hakkına sahip olanlar dışındakilerin görmemesi sağlanacaktır.

MADDE 2 – 5726 Sayılı Tanık Koruma Kanununun 9. maddesinde yapılan değişiklikle, tanığın dinlenmesi sırasında olası saldırılara karşı korunması ve soruşturma aşamasında dinlenmesi mümkün olmayan gizli tanığın ifadesinin hükme esas alınmaması düzenlenmektedir.

MADDE 3 – 5726 sayılı Tanık Koruma Kanununun 10. maddesinde yapılan değişiklikle, tanığın kimlik bilgilerinin gizlenmesi sadece soruşturma aşamasına yönelik olarak yeniden düzenlenmiştir.

MADDE 4 – 5726 sayılı Tanık Koruma Kanununa Geçici Madde 1. maddeden sonra gelmek üzere Geçici Madde 2 eklenmiş ve savunmanın lehine olarak devam eden yargılamalarla ilgili olarak da, kovuşturma aşamasında korunan tanıkların gerçek kimlikleriyle ifadelerinin yeniden alınarak savunma hakkı korunmak istenmiştir.

MADDE 5 – Yeni düzenlemeyle 5726 Sayılı Tanık Koruma Kanununda yapılan değişiklik sonrası, yeni düzenlemeyle çelişen 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 58. maddesinin 3. fıkrası yürürlükten kaldırılmaktadır.

MADDE 6 – Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararları doğrultusunda şüpheli veya sanık aleyhine kanıtın sadece gizli tanığın ifadesine dayanması halinde, bu ifade hükme esas teşkil etmemektedir. Dolayısıyla sadece gizli tanık beyanına dayanan iddialarla ilgili olarak tutuklamaya dair güvenlik tedbirinin de uygulanmaması gerekmektedir.

MADDE 7- Yürürlük maddesidir.

MADDE 8 – Yürütme maddesidir.

